Saol Ella

Eipeasóid 2: Ceacht 2

Tá an ceacht seo bunaithe ar an gclár *Saol Ella* – Eipeasóid 2: Cuid 2 **(13:40 – 23:00).**
Tá an mhír físe ar fáil ag: **https://snas.ie/lessons/eipeasoid-2-ceacht-2/**

A. RÉAMHOBAIR

Sula mbreathnóidh tú ar an mír físe, pléigh na ceisteanna seo a leanas.

1. Cén carachtar nua a tháinig go Maigh Rua san eipeasóid dheireanach? Cén chaoi ar mhothaigh Ella faoi?
2. Cén saghas caidrimh atá ag Ella lena Mamó go dtí seo?
3. Tá Lúsaí an-dáiríre faoi **na rialacha** i gColáiste Mhaigh Rua, go háirithe an riail a bhaineann le húsáid na bhfón póca. An bhfuil mórán rialacha i bhfeidhm i do scoil féin? Cad iad na rialacha is tábhachtaí i do scoil, i do thuairim?
4. Is breá le Mamó ióga. **Cén bealach atá agatsa** le do scíth a ligean?

© Lárionad na Gaeilge, Ollscoil Mhá Nuad

B. CLUASTUISCINT

Anois, féach ar an mír físe agus freagair na ceisteanna thíos.

1. Nuair atá Lúsaí istigh ina seomra codlata tugann sí faoi deara go bhfuil rud éigin ar iarraidh ón seomra. Céard é an rud sin?
    a. buataisí peile
    b. a mata ióga
    c. ciseán torthaí
    d. ciseán fón póca

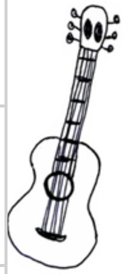

2. Cad a thugann Liam ar ais do Mhamó nuair a fhaightear amach go raibh sé ag gearradh táille ar na Gaeilgeoirí as a bhfóin phóca a úsáid?

3. Cén réiteach a mholann Rónán do Lúsaí a chinnteoidh go mbeidh rudaí slán sábháilte ina seomra codlata?
    a. fógra a chrochadh ar an doras
    b. an doras a chur faoi ghlas
    c. gliú a chur ar hanla an dorais

4. Cad í an chúis *is mó* a bhfuil an-imní ar Ella go ndéarfadh Lúsaí le Gearóidín go raibh na fóin in úsáid ina teach?
    a. Caillfidh siad na Gaeilgeoirí.
    b. Beidh a Daid ar buile.
    c. Imeoidh a mamó.
    d. Beidh uirthi post samhraidh eile a fháil.

5. Cén riail thábhachtach a bhriseann Lúsaí?

6. Cén mothúchán is fearr a dhéanann cur síos ar an gcaoi a mbraitheann Ella nuair a fheiceann sí go bhfuil rang ióga ar siúl ag Mamó?
    a. brón
    b. áthas
    c. díomá
    d. cumha

7. D'inis Lúsaí bréag do Ghearóidín. Fíor nó bréagach?

8. Cén béile a ullmhaíonn Liam do na Gaeilgeoirí?

9. Cén fáth a dtagann Bróna isteach i seomra codlata Ella díreach roimh am codlata?

snas.ie © Lárionad na Gaeilge, Ollscoil Mhá Nuad

C. FEASACHT TEANGA

Baintear úsáid as an modh ordaitheach go minic i rith an chláir. Seo an bealach le horduithe nó treoracha a thabhairt sa Ghaeilge. Tá dhá shlí éagsúla ann leis an modh ordaitheach a úsáid, ag brath ar a bhfuil tú ag caint le duine amháin (uimhir uatha) nó le níos mó ná duine amháin (uimhir iolra):

Na briathra rialta sa mhodh ordaitheach

UIMHIR UATHA		**UIMHIR IOLRA**	
An Chéad Réimniú	**An Dara Réimniú**	**An Chéad Réimniú**	**An Dara Réimniú**
Dún	Ceannaigh	Dúnaigí	Ceannaígí
Éist	Éirigh	Éistigí	Éirígí
Caith	Fiosraigh	Caithigí	Fiosraígí
Bris	Deisigh	Brisigí	Deisígí

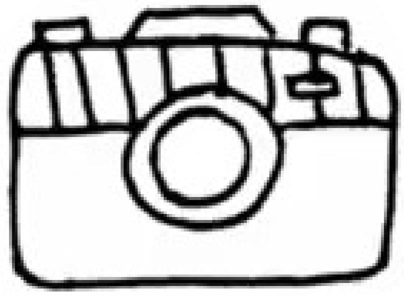

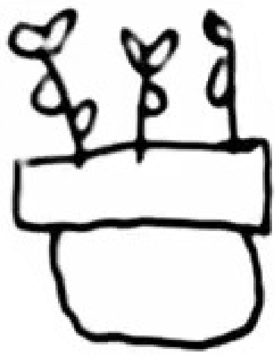

snas.ie © Lárionad na Gaeilge, Ollscoil Mhá Nuad

Tá **15 riail ó Choláiste Mhaigh Rua** sa cheacht thíos. Tá siad ar fad san uimhir uatha. An féidir leat na rialacha a scríobh san uimhir iolra? Tá an chéad cheann déanta mar shampla. Mura bhfuil tú cinnte, gheobhaidh tú cúnamh ag www.teanglann.ie

UIMHIR UATHA	**UIMHIR IOLRA**
1. **Éirigh** ag a seacht a chlog ar maidin.	**Éirígí** ag a seacht a chlog ar maidin.
2. **Ith** bricfeasta ag a 7.30pm.	
3. **Bí** réidh don bhus ag a 8.00am.	
4. **Tabhair** an lón leat ar an mbus.	
5. **Fan** ag doras an tseomra ranga go dtiocfaidh an múinteoir.	
6. **Téigh** isteach sa seomra ranga nuair a osclaíonn an múinteoir an doras.	
7. Ná **bí** ag caint sa rang ar chor ar bith.	
8. **Fág** an seomra ranga ag am sosa agus ag am lóin.	
9. **Imigh** abhaile chomh tapa in Éirinn agus is féidir ag am lóin.	
10. Ná **déan** moill ag filleadh ar an gcoláiste tar éis lóin.	
11. **Glac** páirt ghníomhach sna himeachtaí spraíúla san iarnóin.	
12. **Gabh** buíochas le Bean an Tí as béile an tráthnóna.	
13. **Fill** ar an gcoláiste ansin le haghaidh imeachtaí an tráthnóna.	
14. **Siúil** chomh fada leis an mbus nuair a bheidh imeachtaí an tráthnóna críochnaithe.	
15. **Ullmhaigh** tú féin le dul a chodladh ansin.	
16. **Téigh** a chodladh faoi 11pm	

snas.ie

© Lárionad na Gaeilge, Ollscoil Mhá Nuad

D. SCRÍOBH

Seo **ríomhphost** ó Ghearóidín chuig tuismitheoirí na nGaeilgeoirí ag insint dóibh faoin riail is tábhachtaí sa choláiste.

Ó: gearóidínníchonghaile@colaistemhaighrua.ie
Chuig: Tuismitheoirí na nGaeilgeoirí
Ábhar: Riail bhunúsach an Choláiste

A thuismitheoir dhil,
Táimid ar fad anseo i gColáiste Mhaigh Rua ag súil go mór le do mhac/d'iníon a fheiceáil an tseachtain seo chugainn. Sula dtiocfaidh na scoláirí ar fad chugainn áfach, is mian liom riail bhunúsach an choláiste a chur ar do shúile duit. Seo í an riail a bhaineann leis na fóin phóca. Tuigimid gur dlúthchuid den saol anois iad na fóin. Anseo, i gColáiste Mhaigh Rua ámh, ba mhaith linn go mbeadh deis ag na scoláirí iad féin a thumadh isteach go hiomlán in imeachtaí uilig an choláiste. Chuige sin, tá cosc iomlán ar na fóin a úsáid ach amháin ar an Aoine nuair a bheidh 30 nóiméad acu chun glaoch a chur abhaile nó teagmháil a dhéanamh lena gcairde. Creidimid gurb é seo an bealach is fearr agus is éifeachtaí le go mbeidh na scoláirí sáite go huile is go hiomlán in atmaisféar cuideachtúil an choláiste. Má theastaíonn uait dul i dteagmháil le do pháiste i rith an chúrsa féadfaidh tú glaoch a chur ar Fherdia in oifig na ndaltaí.
Le gach dea-ghuí,
Gearóidín Ní Chonghaile
Príomhoide
Choláiste Mhaigh Rua

Anois, lig ort féin gur tuismitheoir tú agus go bhfuil do pháiste ag freastal ar an gcoláiste Gaeilge seo. Tabhair freagra ar ríomhphost an phríomhoide. Scríobh thart ar 150 focal.

snas.ie © Lárionad na Gaeilge, Ollscoil Mhá Nuad

E. CAINT

Le do pháirtí ranga, **pléigh** na ceisteanna seo thíos a bhaineann le rialacha scoile:

1. An bhfuil a lán rialacha i do scoil féin?
2. Cad iad na rialacha sin?
3. An bhfuil na rialacha sin cothrom, dar leat?
4. Cén riail is mó a bhristear ar scoil?
5. An bhfuil riail ar bith ar scoil a cheapann sibh atá tábhachtach? Céard í?
6. Cé chomh dian is atá do scoil féin i gcomparáid le scoileanna eile sa cheantar, i do thuairim?

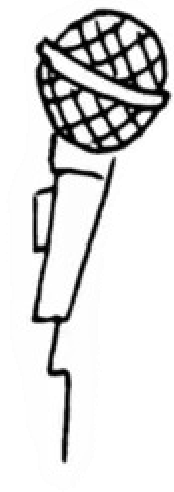

snas.ie © Lárionad na Gaeilge, Ollscoil Mhá Nuad

FREAGRAÍ AGUS TREOIR

A. RÉAMHOBAIR

Is féidir na ceisteanna seo a phlé le chéile ag tús an ranga le cabhrú leis na daltaí réamheolas ábhartha faoin mír físe a thabhairt chun cuimhne sula mbreathnaíonn siad uirthi.

B. CLUASTUISCINT

1. d. ciseán fón póca
2. Airgead/boinn.
3. b. an doras a chur faoi ghlas
4. a. Caillfidh siad na Gaeilgeoirí.
5. Cuireann sí a doras féin faoi ghlas.
6. b. áthas
7. Fíor
8. Cáca agus sútha talún.
9. Chun buíochas a ghabháil léi.

C. FEASACHT TEANGA

UIMHIR UATHA	UIMHIR IOLRA
1. **Éirigh** ag a seacht a chlog ar maidin.	1. **Éirígí** ag a seacht a chlog ar maidin.
2. **Ith** bricfeasta ag a 7.30pm.	2. **Ithigí** bricfeasta ag a 7.30pm.
3. **Bí** réidh don bhus ag a hocht a chlog.	3. **Bígí** réidh don bhus ag a hocht a chlog.
4. **Tabhair** an lón leat ar an mbus.	4. **Tugaigí** an lón libh ar an mbus.
5. **Fan** ag doras an tseomra ranga go dtiocfaidh an múinteoir.	5. **Fanaigí** ag doras an tseomra ranga go dtiocfaidh an múinteoir.
6. **Téigh** isteach sa seomra ranga nuair a osclaíonn an múinteoir an doras.	6. **Téigí** isteach sa seomra ranga nuair a osclaíonn an múinteoir an doras.
7. Ná **bí** ag caint sa rang ar chor ar bith.	7. Ná **bígí** ag caint sa rang ar chor ar bith.
8. **Fág** an seomra ranga ag am sosa agus ag am lóin.	8. **Fágaigí** an seomra ranga ag am sosa agus ag am lóin.
9. **Imigh** abhaile chomh tapa in Éirinn agus is féidir ag am lóin.	9. **Imígí** abhaile chomh tapa in Éirinn agus is féidir ag am lóin.
10. Ná **déan** moill ag filleadh ar an gcoláiste tar éis lóin.	10. Ná **déanaigí** moill ag filleadh ar an gcoláiste tar éis lóin.
11. **Glac** páirt ghníomhach sna himeachtaí spraíúla san iarnóin.	11. **Glacaigí** páirt ghníomhach sna himeachtaí spraíúla san iarnóin.
12. **Gabh** buíochas le Bean an Tí as béile an tráthnóna.	12. **Gabhaigí** buíochas le Bean an Tí as béile an tráthnóna.
13. **Fill** ar an gcoláiste ansin le haghaidh imeachtaí an tráthnóna.	13. **Filligí** ar an gcoláiste ansin le haghaidh imeachtaí an tráthnóna.
14. **Siúil** chomh fada leis an mbus nuair a bheidh imeachtaí an tráthnóna críochnaithe.	14. **Siúlaigí** chomh fada leis an mbus nuair a bheidh imeachtaí an tráthnóna críochnaithe.
15. **Ullmhaigh** tú féin le dul a chodladh ansin	15. **Ullmhaígí** sibh féin le dul a chodladh ansin.
16. **Codail** go sámh ansin.	16. **Codlaígí** go sámh ansin.

snas.ie
© Lárionad na Gaeilge, Ollscoil Mhá Nuad

D. SCRÍOBH

Tabhair am do na daltaí ríomhphost a scríobh chuig príomhoide an choláiste. Tá cead acu tacú leis an riail, nó cur ina coinne. Is féidir é seo a dhéanamh sa rang nó mar obair bhaile.

E. CAINT

Tabhair deis do na daltaí na ceisteanna seo a phlé i mbeirteanna nó i ngrúpaí beaga.

snas.ie

© Lárionad na Gaeilge, Ollscoil Mhá Nuad